

ДЕСАНКА КОВАЧЕВИЋ КОЈИЋ

(3. октобар 1925, Сарајево –
13. август 2022, Београд)

УДК 929:94Kovačević Kojić D.

DOI 10.7251/SIC2205223K

С великом тугом и жаљењем примили смо вијест да је 13. августа 2022. године у Београду, у 97 години живота, преминула академик Десанка Ковачевић-Којић. Без сумње једна од најистакнутијих српских историчарки, остаће упамћена не само по беспријекорном научном раду којим је одавно на пољу медијевистике заслужила и стекла ореол бесмртности, већ и по изузетној личности ненаметљиве природе и невјероватне енергије, којом је плијенила, а неријетко, кроз искрену несебичност и жељу да се нађе другом у невољи, и покретала све око себе.

Рођена 3. октобра 1925. године у Сарајеву, Десанка Ковачевић-Којић је, након завршетка основног и средњошколског образовања у родном граду, даље школовање наставила под окриљем Филозофског факултета у Београду. Основне студије на Групи за историју завршила је 1950. године, а шест година касније, на истој установи, с успјехом је одбранила и докторску тезу под називом *Трговина у средњовјековној Босни. У међувремену, 1950-те, изабрана је за асистента на тек отвореном Филозофском факултету у Сарајеву, и у овој установи је, након одбрањене докторске тезе, прошла кроз сва факултетска наставничка звања за предмет *Историја народа Југославије у средњем вијеку*, уз који је повремено предавала и *Помоћне историјске науке*.*

Школске 1957/58, на препоруку својих бивших београдских професора и неспорних великана на пољу историографије Јорја Тадића и Михаила Динића, боравила је на стручном усавшавању у Паризу на *École pratique des hautes études*, код једног од најистакнутијих представника француске

школе *Анала* Фернана Бродела. Од 1979. учествовала је у раду престижне Међународне комисије за историју градова (*Commission internationale pour l'histoire des villes*) најприје у својству редовног (до 2004. године), а потом и почасног члана и сарадника. Радо се одазивала позивима, а била је и радо виђени учесник на бројним конгресима и научним скуповима у земљи и иностранству, те члан више одбора из области историје и мноштва редакција стручних и научних часописа.

Од самих почетака у научном раду одликовала се модерношћу приступа и избора тема, а красили су је и акрибичност, темељитост, методолошка прецизност и јасноћа изложених мисли и закључака, заснованих на егзактним, махом необјављеним, документарним изворима до којих је долазила вишегодишњим марљивим истраживањима у Дубровачком архиву, допуњаваним и грађом из библиотека и архива Венеције, Фиренце и Милана. Њено научно интересовање обухватало је више тематских области, међу којима су најзаступљеније: трговина, рударство и градови, у првом реду средњовјековне Србије и Босне, као и њихове привредне везе са Дубровником и Медитераном. Важан и неизбрисив траг, такође, оставила је и проучавањем тема из политичке и културне историје.

Све то, наравно, није могло остати непримјећено и ненаграђено. Дописни члан Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине постала је 1975, а редовни 1981. године. Нешто прије редовног чланства у поминутој Академији, окитила се сасвим заслужено и „ловоровим вијенцима“ престижних награда: *Двадесетседмојулске* за књигу *Градска насеља средњовјековне босанске државе* и *Веселин Маслеша* за научни рад. Својом изузетном преданошћу наставно-научном позиву, Десанка Ковачевић-Којић била је оличење идеалног универзитетског професора. Плодове свога марљивог рада и искуства стицана током њега није чувала само за себе, већ их је несебично дијелила, не само са радним колегама, него и са знатижељним студентима давајући на тај начин немјерљив допринос афирмацији пријератне¹ сарајевске Катедре за историју.

¹ Мисли се на вријеме прије избијања грађанског рата у Босни и Херцеговини 90-тих година XX вијека.

Нажалост, због избијања грађанског рата у Босни и Херцеговини и немилих дешавања у Сарајеву, морала је да напусти родни град. Прибјежиште је нашла у Београду гдје је наставила вриједно да ради остајући досљедна постулатима историјске науке, и његујући већ препознатљиви и изграђени стил врсног и до краја формираног научника кога је и у зрелим годинама красила непресушна младалачка енергија и непролазна ментална свјежина и бистрина ума. Признања и награде, баш због тога, наставиле су и даље да се нижу.

Од априла 1993. ангажована је као спољни сарадник Историјског института у Београду. Својим знањем и искуством давала је допринос и раду Научног већа ове установе, чији је члан била неколико година. Учествовала је и у оснивању Академије наука и умјетности Републике Српске (1993) и њен је члан ван радног састава постала 1996. године. Нешто прије тога, (27. октобра 1994.) изабрана је и за редовног члана Српске академије наука и уметности. При овој институцији посебно се истицала у раду Одбора за историју Босне и Херцеговине, а водила је и самостални научно-истраживачки пројекат *Сребреница у средњем вијеку*, који је 2010. године крунисан монументалном монографијом. Једно вријеме била је и члан Савета Вукове задужбине.

Поред свега тога, ова вриједна и по много чему јединствена особа, наставила је да проналази и одваја вријеме за друге, посебно млађе још несигурне колеге пред којим се налазио тежак пут којим корачају поборници музе Клио, остајући увијек отворена и спремна да конкретном помоћу и искреним савјетом, па и пријатељском, добронамјерном и основаном критиком, подупре њихов научни рад. Стога и не чуди што је 2002. године академик Десанка Ковачевић-Којић постала и лауреаткиња још једне престижне награде *Владимир Ђоровић* за животно дјело.

Њен научни хабитус обухвата девет, што самосталних, што у коауторству, писаних монографија и преко 100 научних и стручних радова, приказа и осврта објављиваних у домаћим и иностраним научним часописима. Њена досљедност начелу да је наука проналажење, откривање новог и непознатог винула је у сам врх српске историографије међу најзначајније

писце српске историје, а захваљујући томе постала је и изузетно познат и у међународним оквирима признат историчар.

Имајући све наведено у виду, цјенећи њен огроман и трајан допринос развоју наше историографије, Удружење историчара Републике Српске „Милорад Екмечић“ с дубоким поштовањем и захвалношћу одаје почаст и посвећује овај број Српског историјског часописа академику Десанки Ковачевић-Којић.

Бојан Крунић